

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GOD. K 2
- NA PO GOD. 1 - POJEDINI BRQ 12 p.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNIŠTVU

izlazi svakog četvrtka

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGO-
VORNI UREDNIK: VLAD. KULIĆ
- UVRSTBE PO CIENIKU IIIPOGODBI

God. I.

ŠIBENIK, 23. srpnja 1908. god.

Broj 13.

Prinosi za širenje „Prave P. Slobode“. Gospodin Antun Melada, Šibenik 2 K, g. Miće Lučić, Roki iz Visa 2 K, obojica da počaste blagu uspomenu Cvite ud. Kulić.

M. K. iz Otoka kod Sinja K 6, M. P. iz Postira K 10, R. T. iz Čvr-ljeva K 10, B. A. iz Studenaca K 6, L. G. iz Miljevaca K 12. Svega K 48. Prije izkazanih K 381. Ukupno K 429. S ovom svotom predplatismo u raz-nim mjestima pokrajine 215 što te-žaka što radnika.

Hvala darovateljima! preporučujuć, da ovaj liepi primjer rodoljublja sliede svi prijatelji „Prave Pučke Slo-bode“.

Demokratski advokati i njihov veliki meštar Masarik.

Naši demokratski advokati imadu svoga velikog meštra, imenom Masa-rika, koji je grubo i izdajnički nasamario svoj česki „mali puk“.

Kod naših demokratskih advokata, Masarik bio je štovan, kao neko bo-žansko biće, a svaka njegova rieč vriedila je koliko sveto evandjelje. Zato suprenosili u svoje novine njegove govore i opisivali njegovo življenje i rad. Jasno je dakle, da su demokrat-ski advokati našli u Masariku svoga čovjeka, pače i svoga papu, koji je potvrdjivao njihove odluke i slao im svoj blagoslov. To su dokazali na zadnjoj skupštini u Splitu.

Medjutim se zbililo nešto čudnovata. Dok prije ne bi dan prošao, a da ne bi oni izustili ili u novinam spome-nuli Masarika, od mjesec dana šute o njemu, i ne će da kažu „malome puku“ gdje je i što radi njihov veliki Meštar.

Šute o njemu, kao da je umrao, ili zamrzio naše demokratske advokate. Ipak on je živ, i ljubi ih kao i prije. Zašto dakle šute?

Znamo mi zašto. Učinio je nešto ovaj himbenjak demokratski, čega bi se sramio svak, koji i malo ljubi svoju domovinu. Hoćemo da o tom govorimo, jer se opravdano bojimo da danas sutra demokratski advokati, učine isto od našega maloga puka, ako ga stisnu svojim oštrim čamprama.

Masarika je slavljanski česki narod, na tvrdnu vjeru izabrao za svoga za-stupnika, i on je obećao braniti nje-gova prava. Dok je tako s malim pu-kom zborio, potajno, u duši svojoj, kumovao je sa českim neprijateljima,

sa Niemcima. Prošlih dana Niemci u Beču stavili predlog za neku svoju ustanovu u Českoj. Predlogu su se oprli svi slavljanski zastupnici, a Ma-sarik? Taj veliki meštar naših demo-kratskih advokata, dao je pravo Niem-cima. I Niemci su dobili. Slavljanski zastupnici tada izružiše Masarika, kako je i zaslužio, a česki narod, koga je tako sramotno izdao, prozva ga iz-dajicom domovine. Oni isti dakle, koji su ga izabrali, sad su ga prokleli.

Eto, puče, zašto šute o svom ve-likom Meštru demokratski advokati. Boje se govoriti, jer bi „mali puk“ uvidio, da njihov nauk vodi do izdaj-stva domovine.

Niemci su u Českoj isto ono, što je ova šačica talijanaca kod nas. Ta-lijanci, poput Niemaca u Českoj, na-stoje razkomadat nam domovinu i razkinut sva naša prava. Ulažu sve sile da uvedu svoj jezik svugda, i da nam se sudi u talijanskom jeziku.

Kakav se Masarik pokazao prama Niemcima, takovi su naši demokratski advokati prama talijancima. Nije li možda istina da su talijanima pružali ruku na štetu naših prava? Nije li istina, da su ponizili našu hrvatsku trobojnicu? Nije li istina da su tajno ugovarali sa talijanima i poslie na-ricali što nije taj ugovor uspio? I to su, puče, sve činili bez tebe, i bez tvoga znanja, a na štetu tvojih sta-rodavnih prava!

Eto kud vodi njihova nesretna po-litika, koju su poprimili od izdajice Masarika.

Našim demokratskim advokatima do sada sve ide za rukom. „Mali puk“ ih kiti zlatom, a ime im leti od kraja do kraja domovine, kao najveći do-bročinitelja „maloga puka“. Kod to-likog imanja i zadovoljstva mogu do-duše slatko jesti i možno spavati. Rek bi da se kod njih do danas ne zna za glad, ni za žalost.

Od koga su naučili tako sretno uživati? Od svog Meštra Masarika. Liepim riečima i komplimentim Ma-sariku upalilo, da ga puk izabere za zastupnika. Tako rade i naši demo-kratski advokati. Polako deru „mali puk“ al ga i miluju, da ne jauče: izpijaju mu krv, al dobro paze, da ne cikne. Lupnu ga po glavi, i u isto doba prijateljski mu nazivlju dobro jutro. Njihovu postupanju nije se ču-diti, al se je čuditi „malome puku“ koji, odran, sliedi im puniti hambare, i njima se klanjati. priamti batine i ljubit im ruke.

Al neće bit uvijek tako. Doći će vrieme da će hrvatski puk otvoriti oči i suditi demokratskim advokatima, kako je česki narod sudio njihovu Meštru, izdajici Masariku.

Kad smo napisali ovoj članak pade nam u ruke Smodlakova gospodska „Sloboda“. Tu se govori o Masariku. A znate što se kaže? Hvali ga se i brani. Dakle za naše demokratske ad-vokate sveta je stvar biti izdajica do-movine. Dobro je da i ovo upamtiš, puče!

Kotarske gospodarske zadruge.

Je su li kotarske gospodarske zadruge podložene zakonu?

Kotarske gospodarske zadruge, kao svako društvo podložne su zakonu i tome treba da odgovaraju za svoj rad i svoja djela.

Zato, svaka kotarska gospodarska za-druge, mora imati svoja pravila, koja su za svakog člana obvezatna, a osim zakona, koga je naš sabor glasovao, i na temelju kog zakona su ove zadruge osnovane, mo-rajaju se strogo držati i propisa državnoga zakona od 14. studenoga mjeseca, godine 1867. donešena u javnost u službenom li-stu državnih zakona iste godine br. 134.

Kako bi se imala sastaviti pravila za ko-tarske gospodarske zadruge, to, da idjemo tumačiti, zavelo bi nas malo poduže. Sva-kako, da skratimo posao i nama, a i onim rodoljubima, koji bi namjeravali pokrenuti u pojedinim kotarima zadruge ovakove vrsti, pripravnici smo doći im u susret, a to po-slavši im onoliko primjeraka tiskanih pra-vila za ovakove udruge, koliko im je od potrebe, koje nek slobodno urede prema svojim prilikama. Pravila, koja bi poslali, jesu ona ista „kotar. gospodarske zadruge“ u Šibeniku sastavljena od blagopokojnoga Vrankovića, složno s našim suradnikom ovoga članka.

Registriranje na sudu za ovakove zadruge nije potrebno i napram tome trošak se smanjiva, i isti biva jako neznatan.

Tko bi se u prvom redu imao brinuti oko osnuća kotarskih gospodarskih zadruga?

Stojeći na temelju zakona, kotarski po-glavari, imali bi biti pravi oci kotarskih go-spodarskih zadruga, jer paragraf 4. pokra-jinskog zakona od 2. svibnja 1886. od rieči do rieči zvonit ovako:

„Politička kotarska vlast, u dogovoru sa odličnijim gospodarima kotara i po mo-gućnosti uz sudjelovanje postojećih gospo-darskih društava, upućuje ustrojenje za-druge, na način, da se pripravi osnova za-druge uz opsluživanje propisa paragrafa 4. zakona o udruženju od 1. studenoga 1867.

i paragrafa 5—8. ovoga zakona i nakon tog pozivlje skupštinu gospodara u svrhu, da se razpravi i odobri ustanova i odaberu osobe, kojim se ima povjeriti izvršenje daljnjih koraka za ustanovljenje zadruga“.

Nu pošto se mnogi naši poglavari malo brigaju za ove koristne stvari, to maknimo se mi sami. Je li moguće do u cijelom jednom kotaru, kao na primer u Splitu, ne može se naći 20 osoba, da ustroje jednu kotarsku gospodarsku zadrugu? Kažemo 20, jer se po zakonu traži, da kotarske gospodarske zadruga budu imale 20 članova, a ako bi broj drugova spao na manje od 20, tada treba da predsjednik obznani odmah poglavara, da se postara da se broj poveća.

Što je radio i što radi Dr. Smodlaka?

Smodlaka i kao dotur i kao na žalost bivši zastupnik, znao je za ovaj gornji zakon, znao je za veliku korist, koju narod može da crpi od dobro uređenih kotarskih gospodarskih zadruga, pa ipak sve do sada nije ni pokušao da je osnuje. A znate li zašto? Doturu Smodlaku i njegovim prirepinama Makali, Werku i malom, lvi generalu „Konjskome“, jest do toga, da budu svugdi prisjednici ili bar odbornici svih društava i s toga oni osnivaju svakojaka društva, samo ne ona i onakova, koja donasaju narodu koristi. Oni znaju da njima u kotarskim gospodarskim zadrugama nema mjesta, jer član zadruga može biti samo onaj, koji nešto svoga ima u polju. Smodlaka i Werk imaju palacine, a nemaju ni pedlja zemlje, te s toga ne bi mogli biti ni članovi ovakovih zadruga, a kad ne mogu oni stupiti na čelo njih nije briga. Od ovog posla ne bi dobivala njihova kancelarija, a gdje nije kancelarija po sriedi, tamo nema ni njih.

Ustrojenje kotarske gospodarske zadruga.

Kako smo gore rekli, da jedna kotarska gospodarska zadruga započne svoj rad hoće se, da u nju pristupi barem 20 članova.

Do osnuća, ili bolje dok djelovati započne može biti i manje.

Kako se vodi ustrojenje zadruga? Sastane se na dogovor 5—6 posjednika jednog kotara i iza dogovora pretresu pravila. Kad misle da su uredili pravila, kako zahtievaju potrebe njihove i druge njihove braće u kotaru, tada se pet primjeraka ovih pravila pošalje ili preko poglavarstva, ili uprav namjestništvu na odobrenje. Kad namjestništvo odobri pravila, tada se oni pokretači sastanu opet. Sakupe 20 drugova, te izaberu izmedju sebe ljude, koji će biti na čelu zadruga i to 5, 7 ili 9 odbornika, ili ti vam starješina. Nije od potrebe da budu svi iz jednog mjesta. Dosta je da su sama dva. Ovo 5, 7 ili 9 ljudi, što smo izabrali sastanu se opet na dogovor izmedju sebe i izaberu predsjednika i podpredsjednika. Izbor ove dvojice, ili putem poglavarstva, ili uprav pošalju na namjestništvo, da g. namjestnik njihov izbor potvrdi, jer je to po zakonu i bez ovoga, on nije zastupatelj zadruga, niti zadruga može, da vodi u redu svoje posle.

Kad stigne potvrda namjestnika predsjedniku i njegovu zamjeniku, onda se opet ovo 5, 7 ili 9 odbornika sastanu i tu pred-

sjednik jednomu od ovih povjeri čast tajnika, a drugomu blagajnika zadruga i zadruga od toga časa postaje prava zastupateljica težačkim interesa u kotaru. Ona izražuje svoje samostalne želje i sudjeluje u svim pitanjima, što se odnose na potrebe u kotaru, a koje bi hotjela pokrenuti, bilo vlada bilo pokrajina.

Primanje u zadrugu.

U kotarsku zadrugu može da stupi svaki onaj, koji u okolišu zadruga t. j. u kotaru ima komad zemlje, namijenjen tjeranju koje grane gospodarstva. Dakle vinograda, pašnjaka, livada, šuma, njiva itd. Svaki onaj, koji hoće da stupi u zadrugu, mora se prijaviti predsjedniku, koji odlučuje, da li se obzirom na cilj, koga zadruga ima, može u zadrugu primiti. Svaki, koga se primi, kao člana dužan je plaćati redovito i unapried po 2 K na godinu.

Mi mislimo, da nema kod nas težaka, koji ne bi mogao biti član zadruga. Za ove dvije krune, koju korist on ima od dobro uređene kotarske gospodarske zadruga, kazati ćemo drugi put.

Paljetkovanje po „Kremenjaku“.

Malo uvoda.

Od kad je uredništvo „Kremenjaka“ uzeo u svoje ruke Hanibal (Dr. Makale) opaža se, da je navukao na sebe rukavice, pod kojima se odaje prosta licumjerska duša.

Njegovi članci, koje donasja na prvome mjestu, a koji potiču iz Hanibalova pera, tako su prosti, tako nizki, da čovjeka potiču uprav na sažaljenje. Oni su pravi izljev žuči napram onome, što je kod nas i u našem gradu sviestna i poštena, one su izraz velike kulture i ugledjenosti Hanibala i njegovih prirepina.

Na čijoj je strani savjest i poštenje?

Hanibal nam piše: „Nema poštenijega i sviestnijega puka uza se, kao naša pučka stranka“ u Šibeniku.

Hanibal je dosao u Šibenik tek nazad dana, to mu zaista možemo vjerovati, da kad je upao u kolo „crne čete“, da nije mogao razabrati tko je pošten. Kad čovjek upade u kolo onakovih ljudi, za njega svi moraju biti nepošteni, koji nisu s njima.

Dišiplina.

Hanibal nam veli: „Ko je pratio dosadašnji rad i život naše pučke stranke, taj se i u pogledu dišipline, koja u njoj vlada mora diviti i čuditi. Pa dosta je pogledati na primer na Split i na Šibenik, kao dva najjača središta i ognjišta pučke misli i stranke“. Ovako Hanibal, a mi kažemo, da je u istinu ovako. Tko psuje i napada poštnu čeljad? Tko se izrugava našim svetinjama? Tko se ruga sa najvećim hrvatskim amanetima? Tko se kiti talijanskim ondijama? Tko napada i grdi svakog poštnog Hrvata? Tko nagovara djecu na neredu i ruga im se kad u crkvu idu?

Evo u ovome stoji dišiplina Hanibalovih prirepina.

Pregaranje i samopriegor.

Hanibal nam govori o samopriegoru, o pregaranju!? Pomislite. On, koji je iz Splita došao u Šibenik, ne za to, da pomogne težaku, već da sebe pomogne, govori o pregaranju i samopriegoru. Baš mu i nos kaže, da je kadar raditi za samopriegor. Ma ne on, nego svi, koji su oko njega,

niesu ljudi, koji bi ni pare pregorili za dobro svoga iskrnjega, za dobro težačko, već bi ga, da je moguće, odrli do same kosti, kako to dobro znamo mi svi, koji ovdje u Šibeniku pratimo njihov rad za dobro težaka. Što će reći na ovo naš dobri Mijo? Hoće li se sladko nasmijati?

Nesebična aktivnost.

Dok Makale nam kaže, da pri radu napredne njegove stranke, svaki član nema biti vodjen ničim, što bi moglo slutiti na kakav ma i najmanji privatni interes, koji bi samo naslutio, da se okoristi na štetu drugoga, dotle vidimo, da uprav ni jedan član dem. stranke nije tu, da pomogne narodu, da vida njegove rane, već je uskočio u demokratu, samo da koristi sebi i svome trbuhu, a narodu kako bilo. Hanibal nam je pokazao svojim primjerom, kako radi naprama onom što piše. A što da kažemo o onima, što u Šibeniku Hanibala okružuju? Nek slobodno zvađi nekoličak osoba, a ostale nek Hanibal pita, je su li ne sebični ili su: „spekulanti i afaristi, bez duše i srca, lukave lisice, pučke varalice i krvopije; Je su li propast svog naroda i svoje krajine, pa i svakog mjesta u koje banu“.

Završujemo s Hanibalom: „Narode! Otvori oči! Sam vidi i upoznaj demokratske afariste i spekulante, sve te varalice i krvopije pučke, koji dolaze medjute, da trguju s tobom i s tvojom puškom kožom i narodnim dobrom. Tjeraj ih, narode debelom i oštrom kandžijom iz svoje sredine i sa svoje krvavo stečene baštine“.

Naši dopisi.

Gorica (Ercegovina) kod Imotskoga, 3. 7.

(Demokratski smutljivac). Gorici su na glasu kao ljudi miroljubivi i gostoljubivi. Ne kažemo ovo da se hvalimo, nego radi drskog dopisnika, koji nas u „Pučkoj Slobodi“ prikazuje kao divljake. Neki Bjelopavlović iz Vinjana, običaje često došuljet se u naše selo da se nabaci muktiša i rumenike napije. Tako je došao dana 21. lipnja. Dok je on smučivao neke seljane sa svojim demokratizmom, dotle liepa kita nas sjedila je i slušala fratra kako nam priča o važnosti nauka, i bodri nas da svakako djecu šaljemo u školu. Bjelopavlović videći, da ga seljani ostavljaju kao kakvog mahnitca, nenadno hrupi medju nas, i počeo se na vas glas kriviti: Što ga slušate, on jaže, laže i kad evandjelje govori. Da ne dodje do smutnje, fratar ga opomenu, da seljane pušti u miru. Ali on oholo mu odvrat: Ja sam Bjelopavlović. Smodlaka je moj bog, a „Pučka Sloboda“ majka mi je. Još dva puta bio je očinski opomenut, pogladjen po licu i zamoljen da se ukloni, Ali je njemu bilo do smutnje, i ljut što njega seljani ne slušaju, počeo izazivati, psujući sve i svakoga, i odlazeć prietio nam je da se ne usudjujemo doć u Imotski. Na naše veliko čudo, ovaj laživi demokrat razglasi, da mu je fratar dao pljusku, a imotski deran turio tu laž u „Pučku Slobodu“. Pa dobro, vidjet ćemo se u Ljubuškom, tko li laže, tko istinu kaže. Bjelopavlović, koji je od čobana poslao bogati gavan, na daleko je poznat radi svoje nemirne i pokvarene čudi. I onog dana, crvenio mu se nos i nabubrene oča pokazase je da nije gospodar samoga

Pravo Pučko Slavlje u Omišu

Pri Otvoru

Hrvatskog pučkog Kola.

Bilo je veličanstveno. Poštene crven-kape i ozbiljna muževna lica rešila našu povorku. Kakovu povorku? Omiš, ovakove još nigda nije vidjeo. Bilo je oko 550 duša. Ne ćemo pritijeravati brojem, kao u svoje doba listić „demonkrata“, kad su sa svojom dječurlijom i sa dovedenih 45 Splječana, imali u povorci tek 90, a u svojim novinam izviestili 300!! Dođeci su bili oduševljeni. Najprije nam dogjoše Rogožgani sa parobrodom. Bio ih je pun, krcat. Glazba svira, trobojnicam se pozdravlja, parobrod pristaje, a Dr. Mimica nazivlje dobrodošlicu. Pružaju se ruke, od veselja se kliče, srce od milinja skače. Oduševljenju ni kraja ni konca. Rogožgana došlo preko očekivanja. Izigjosmo na susret Borčanima, Sviniščanima i Kučićanima, pa Dućanima i Zakućanima, *). Iz Krajine ne mogoše doći, jer ih zapriečilo ne vrieme. I otud bi bilo došlo preko stotine. Kad se svi skupismo pogjosmo u podpunom redu preko „Fošala“, u glavnu crkvu na sv. misu, koju je u staroslovenskom jeziku odslužio vlč. Don Ante Bežić. Iza mise otidjosmo na mjesto skupštine. Nije falio ni c. k. pol. Komesar Peršić.

Skupština izabire svojim predsjednikom gosp. Milana Marušića. Predsjednik zahvaljuje na povjerenju. Pri ovakovim zgodam „reče“ pri ovakovim skupštinama naučeni smo slušati rodoljubnih govora i u razdraganosti se rastapali od milja, ali smo bili prepušteni sami sebi, preko naroda se prešlo, radilo se bez njega.

Ali od sad ne smie biti tako. Ova skupština ne smije biti kao pregjašnje. Ona mora kazati: Van s radom! Hrvatsko Pučko

*) koji dodjoše u skupu pod milom nam trobojnicom.

Kolo osnovano je na principu, koje je zasadjeno u našoj duši: ljubav prema bratu iskrnjemu. Mi se svi moramo okupiti oko načela: „Svi za jednoga, a jedan za sve“, na tom načelu je i osnovano „Hrvatsko Pučko Kolo“ (Živio govornik). Načelnik gosp. Peršić predlaže za upravu „Kola“ sliedeću gospodu: Za predsjednika Dr. Mimicu, za podpredsjednika Milana Marušića, te vlč. Don Antu Bežića, Niku Dujmovića, Dinka Kuzmanića, Antu Čečuka i Božu Čečuka. Potvrđuje se. Govori predsjednik Dr. Mimica, zahvaljuje na povjerenju i izreče sliedeće divne rieči „Projurilo je 50 godina, odkad je prva iskra narodnog preporoda pala u Dalmaciji; posljedica je toga bila, da su biser naš, našu Dalmaciju oteli iz pandža mljetačkog lava. Nastala nova era i naši ljudi pregnuli, da prekinu sa sredovječnim odnošajima. Borba ih spriečila u tomu, na namije, da to djelo privedemo kraju. Oni su išli ruku o ruku svaki je radio, ali i umro. Oni nam ostaviše, da privedemo kraju kulturni i materijalni preporod našeg naroda. Dan je došao. Sakupismo se evo za svetu stvar, ali treba da imamo pred očima njihov rad. „Hrvatsko Pučko Kolo“, je osnovano na jednakosti svih članova, na pravom bratstvu, na želji za kulturom. Cilj mu je širenje morala na bazi kršćanske vjere. Danas počinje naš rad. Moramo se boriti za istine, što su svakomu od nas mile, za svete ideale, što danas sve to više iščezavaju, te se danas prezirom gledaju. Moderni ljudi stvoriše od ovoga svieta svoj svet, gdje će se dati maha njihovim strastima: otud kruti materializam. Jao narodu, kad izgubi strah pred vječnom istinom (Živio, tako je). Mi moramo imat pred očima vjeru pri svakom našem činu, koja

drži, da ne zapadnemo u matrijalizam, a radit ćemo s Božjom pomoću (Živio! Što nam se predbacuje, dok se sakupljamo to ćete i sami znati, ali ja vam čitam na licu, da tugje nepodobštine ne padaju na naš obraz; ne ćemo se dati zavaravati ni prestrašivati, već ćemo ići putem istine. Pozivlje skupštinare da prionu uz naše društvo, u kojem treba da je sloga, jer slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari. (Tako je). Poznam vaše patnje, jer sam do 12 godine bos hodio, bio uvijek uz seljaka. Ja, seljački sin, znadem velju za vaše muke, što gospoda ne mogu pojmiti. Geslo nam budi „Bog i Hrvati.“ Nadam se, da će društvo „Kolo“ otrti mnogu suzu, i u toj nađi kličem: Živjelo „Hrvatsko Pučko Kolo“. (Živilo, Živio govornik!) Prelazi se na izbor mjesnih odbora i biše izabrani za Rogoznicu: Špiro Kovačić, Vicko Knezović. Pile Stanić, Ive Medić, Pere Mimica, Lovre Marušić Josipov i Stipe Kuzmanić. Zakucać: Iko Vulić pok. Marka, Ivan Vulić pok. Ivana, Perica Ivan Antin od Duće: Bariša Vojnović, Škarica Mate Lukin, Škobalj Ante. Svinišće: Jure Mimica, Petar Rogošić Markov, Luka Tafra pok. Stipana, Ivan Brzović pok. Mate. Kučić: Joso Srdanović Jurin, Marko Topić i Ante Tomasović. Gata: Kuvačić lugar, Kuvačić Andrija, Čović Stipe, Pivčević Andrija. Zvečanje Stanić Marko pok. Jure, Ante Mindojelvić pok. Marka, Ivan Martić pok. Frane. Tugare: Ante Novaković. Blato: Pole Jakov, Dajak Šimun, Ferdo Perišić. Novasela: Miljak glavar, Petar Pocrnja, Stipe Vrkić. Dubrava: Mijo Juginović, Mijo Bašić, Jakov Čotić. Ostrvica: Jure Alfirević, Mihaljević Mate. Radevenja Mijo Markov. Slime: Lovre Utrobičić Mišin, Jakov Katuriće, Utrobičić glavar. Selca: Jozo Dujmović Stipanov, Ante Jerončić Ivanov. Kostanje: Jakov Rodovčić, Ante Gojsalić Jakovljević, Stipe Marasović pok. Mate. Podgragje: Vice Marušić. Lovre Jerčić Matin, Mijo Katušić, Jure Škarica pok. Joze, Mate Milavić Božin. Za Katune,

Zadvarje i opanke mjesni odbori biti će naknadno izabrani od Uprave, jer ne vrieme zapriećilo njihov dolazak. Ipak iz ove tri sela dobismo brzojavne pozdrave.

U „Časni sud“ bijahu izabrani: Jakov Carminatti, Petar Lozančić, Josip Benković, Ivan Dešković pok. Petra i Mate Perišić načelnik.

Revizori: Ljubetić Pijo, Celeghin Josip i Miličević Josip.

Prelazi se na drugu tačku dnevnog reda: „Određjenje članarine“. Izvješćuje vlč. Don Ante Bežić i po prilici reče ovo: Mnogi od vas će vidjet, da su naši lokali sjajni. Mi smo to naumice učinili. Do sada je bio narod uvijek u pozadini, u najzabitnijem mjestu. Od sada ćemo smjestiti narod u bolje lokale, da se tu mi, koje vi nazivljete gospodom, a izašli smo od žuljave ruke, upoznamo s nižim pukom, da nam otkrije svoje rane. Za uzdržanje prostorija treba nam i sredstava. Mi ne ćemo od vas tražiti, niti vas derati. Mi građani ćemo uzdržavati sami, a vama ćemo širom otvoriti vrata. Od udaljenih seljaka zahtievamo mali prinos: godišnje krune dvie (2). Ne će to otić u našu korist, već ćemo vam zato dati dar svake sedmice „Pravu Pučku Slobodu“. Ali nemojte ga odbaciti, neka ga svak čita, u njemu će naći što mu je od potrebe. Ali mnogi će reći: Odkud meni vremena, da čitam? Ali ugledajte se u prosvietljene narode, pa ćete vidjeti, da tu nema jedne kuće, u koju ne zalazi kakav list. I tamo ima težaka, kočijaša itd. Tu ćete vidjeti, da ne ide težak u polje, ako u svojoj torbi ne nosi i svoj list; kočijaš čeka čas, kad će mu otići gospodar, da malo poviri u svoj list i da se tako naobrazi. Tako rade ovi, tako i ostali pučani, jer e knjigam se nalazi sve znanje. Ugledajte se u ove i počnite čitanjem „Prave Pučke Slobode“ i ne ćete se pokajati (Živio govornik).

Prelazi se na treću tačku dnevnog reda za potpomaganje obitelji umrlih članova. Izvjestitelj gosp. Milan Ma-

rušić. Ovo je treća i najglavnija tačka tačka našeg društva, ovo je nešto nova, što još nema kod našeg naroda. Ovo će biti nešto velika za obitelj našeg siromašnog puka. U „Posmrtnoj Pripomoći“ mogu uoio ništovovati članovi „Kola“ do sedamdesete godine. Kad god umre koji član „Posmrtno pripomoći“, onda svi članovi plate svotu prema odregjenoj skali, a taj novac ide onomu, komu je umrli član u oporuci odredio. Ditičniku će ići temeljna glavica od 500 (pet stotina) krana, a nigda više od 1000 (tisuće) kr.

To je neka vrst asikuracije, što će, namamo se, biti od velike koristi za naš biadni narod, jer tako će nadomjestiti člana obitelji i za neko će se vrieme obitelj znati snaći. Pri završetku sjednice preporuča g. predsjednik mir, red, ozbiljnost, a na to zaključa sjednicu:

Okolo tri sata poslije podne probudi glasba gradjanstvo. Već se sav narod skupio pred prostorijama „Kola“. U tu uru smo imali odpratiti goste. Barjaci se digoše. Ulicam gradskim odjeknu veseli poklici. Gradjanstvo plješće, veselje na svim stranama. Ogromna povorka se uputi k „David-mostu“, da odprati Poljičane, Kučićane, Svinišćane i ostale Krajišnike. Još se jednom dadoše bratske ruke, pozdravi trobojam, glazba zsvira na pozdrav. Povorka se opet povrati i uputi pristaništu, da odprati Rogoždjane, koji podjoše natrag parobrodom. Na mulu se klicalo, pozdravljalo, stiskalo ruke, mahalo trobojam, šesirima i rubcima. Sa parobroda pozdravljahu nas, a mi njih. Parobrod odplovi. Dugo se još mahalo za našom braćom, dok napokon izčeznu parobrod našim očima, a mi se opet povratismo pred društvene prostorije. Tu predsjednik sa prozora zahvali gradjanstvu, što se tako liepo ponelo i brojno odazvalo, te umoli da se mirno razidjemo. Tako je svršio dan 19. lipnja, dan, koji će ostati u ugodnoj uzpomeni sviestnog, ne pokvarenog gradjanstva.

sebe. Ali koja fajda, Smodlaka bi davno propao, da ga ne drže ovakovi smutljivci.

Vis, 16 srpnja.

(Demokrat, koji hoće, da ga puk plaća). Po Smodlakinoj „Pučkoj Sramoti“ i ovamo se više neukog puka dalo na krivi put. Što je Smodlaka i kakav je on ljubitelj „maloga puka“ to danas svak znađe. Sebi slična našao je na Visu. To vam je neki bivši učitelj pučkih škola, a škola mu pristajala ko tovaru sedlo. Hotio potezat plaću, a ne vršiti svoje dužnosti. Videći on da Smodlaka dobro žive, ugledao se u njega, pa se na sva usta razdrevio po Visu da je i on prijatelj „maloga puka“. Svaki vidi da se on ruga spukom, jer kako će ljubiti „mali puk“ kad mu nije bilo stalo za djecu „maloga puka“? Demokrati su vam svugda jednaki, ako mogu guliti puk, onda ga i ljube. Zloća i licumjerstvo, to je njihov barjak. Vaša „Prava P. Sloboda“, koja iskreno, otvoreno i odlučno brani naš puk, ovamo je obljubljen. Javit ću vam se opet.

Posebni poučni dio

„Prave Pučke Slobode“.

O bolestima domaće životinje.

Životinji podaje se s početka mišadora (Amoniaka) 12 grama, salitre 32 grama. Kašnje kravojca (Randix Angelicae) ili odoljenova korjena (Radix Valerianae) s kamforom ili terpentinskim uljem.

Pridružili se kolika, daje se smrdeće smole (Assa foetida) 8 grama ili sumpornih jetara (Hepar sulfuris calinum) 1, 2 do 5 grama raztopljeno u kuhanoj titrici (kamomili). Kod jake lijavice pak uzima se kocelja (Alumen crudum) ili đlovna sladora (Sacharum Saturni); kod čvrstog zatvora treba uštrcati sapunicu.

Probitačno je poškopiti češće bolestnoga konja kafrovicom ili terpentinskim uljem i dobro ga otrti.

Živinarsko-redarstvene mjere.

Bolestnu životinju treba odlučiti od zdravih i predati je posebnom čuvaru, da je njeguje i taj ne smije dolaziti k zdravoj stoki.

Pse, mačke i perad valja zatvoriti, da ne raznose bolest.

Iz one kuće, gdje se je bedrenica pokazala, ne smije se ni jedno živinče prodati, ili u drugu kuću odvesti.

Tko imade posla s bolestnom životinjom, ili tko para poginulu, neka svršiv posao, umije ruke kvasinovinom ili barem kvasinom.

Sve stvari, što su došle u doticaj s bolestnom životinjom kao što: jasje, češala, gunjce, itd. treba vrućim lugom oprati, a što je drveno, starije, neka se sažge.

Strogo je zabranjeno jesti meso od ovako bolestne životinje.

Poginula životinja neka se na zabitnom mjestu zajedno s kožom zakopa i to 1'80 do 2 metra duboko.

Staje, gdje je bila bolestna životinja, treba razkužiti solikom. U tu svrhu uzima se obična sol, smedji kamen i sumporna kiselina.

Ako li je pod od staje zemljan, treba ga 10—15 centimetara odkopati i drugom zemljom nasuti. Ako je potaracan to se mora kipućim lugom oprati.

Iz opisivanja prednavedenih bolesti, vidi

se, da se one naglo razvijaju i brzo živinče svršava životom. Čim se opaze prvi znakovi bolesti, treba odmah pomoći, da se živinče spasi. Za to sam i naveo nekoje liekove kojim se može utamanjivanjem bolesti započeti, dok se ne dobije živinarska pomoć, koju treba potražiti, ali nisu liekovi navedeni da se upotrebljuju za nadriljekarske svrhe.

Latinskim imenom su označeni liekovi za to, jer su samo pod tim u liekarnam poznati gdje ih valja svakako potražiti; osim onih kućnih, kao što je maslinovo ulje i slično.

Metiljavost.

Metiljavost je ovčja i govedja bolest; nu kod goveda pojavlja se riedko.

Znakovi. Glavni znak ove bolesti je žutkasta boja očiju i kože.

Razkrenemo li naime vunu metiljave ovce, ili dlaku metiljavog govečeta, vidit ćemo kako je sva koža nažuta, isto tako žutkasta je spoljna bjeločica i roženica očiju. Osim toga je i probava kod metiljave životinje poremećena; nastane proljev, koji traje nepreztano. Bolestno živinče postane trome, jede doduše, ali ipak mršavi sve to više, te napokon pogine od sušice ili vodene bolesti.

Pošto možemo opaziti pomenute i uobće sve pojave metiljavosti i kod drugih bolesti, to možemo tek iz paratnih nalaza metiljavost konstatirati.

Uzroci. Bolest ova dolazi od maljušnih životinjica, koje se u vodi nalaze, gdje uniđu u utrobu drugih i to većih vođenih životinjica, navlastito u vodene pužove, u kojima se dalje razvijaju i napokon ućahure. te u tom stanju na svoj dalnji udeš čekaju.

Isti vođeni puževi, u kojih imade mnogo ovih ličinka nalik vrećicama, izlaze iz potoka (osobito kod poplava, na livadē ili se u močvarnih livadama i pašnjacima već nalaze, te ih ovca ili goveče lako sa travom pojede. U želudcu budu puževi zajedno sa čahuribama probavljeni, ali unutar životinje postanu tim slobodne, koje odavle dodju u jednjak, onda u jetra, gdje se iz njih kašnje razvijaju pravi metili — jetrenjerci (distoma hepaticum). Metilj — jetrenjak se hrani krvlju i sokovima žučnika i jetara. (Sliedi)

Viesti.

„Prava Pučka Sloboda“ od dana na dan postaje to miliji list našem težaku i radniku širom naših hrvatskih zemalja.

Danas naš list tiska se u tri hiljade i pet sto primjeraka. Naši težaci i radnici od svukud nam se javljaju i predplaćuju se na „Pravu Pučku Slobodu“, veleć u u svojim pismima, koja nam šalju, da im je ovaj list pravi prijatelj, koga oni vole i podupiru. Ovo nam je najveća utjeha i nagrada, što zadovoljavamo puku, toj pravoj i poštenoj duši našeg naroda.

Dok ovo javljamo, možimo one bolje stojiće, da nas bolje podupru, da uzmognemo još više širiti ovaj naš list, koji služi samo bogu i hrvatskom puku.

Posveta crkvice i blagosov „Ubožkog Doma“ bila je obavljena po presvietlom biskupu Dru Pulišiću u nedjelju na 19 dan velikoga svetca Vinka od Paoli, zaštitnika siromaha. — Iza posvete i blagoslova presvietli je odčitao tihu sv. misu, a po evangeliju držao krasnu pripovjed.

Eto i naš Šibenik zaslugom neumornoga načelnika Dra Krstelja ima ono, što već davno imaju drugi prosvietljeni gradovi. Toga dana mnogi i mnogli su se uvjeriti o velikoj blagodati po siromake od te ustanove. Bez buke, bez vike, ljudi rade i koriste iskrnjemu svome, na svakom području, a naši demokrati nit šta čine, nit rade, a što je sramotno, nit novčića žrtvuju za ovu plemenitu ustanovu!

Katehetski sastanak i Katehetski tečaj u Splitu. Razpored predavanja.

a) na katehetskom sastanku (4. i 5. kolovoza). Služba božja — otvor sastanka. 1. Vjera i slobodna škola. 2. Kako ima župnik smatrati dužnost poučavanja vjeronauka u pučkoj školi. 3. Zajednički i složni rad vjeroučitelja sa učiteljima i njihovi odnošaji. 4. Odnošaji samostalnih kateheta sa župnikom. 5. Katehete bili samostalni ili dušobrižnici i novi definitivni školski i nastavni red. 6. Enciklika sv. Oca Pape o katehizmu i o katehazi u crkvi i u školi. 7. Osnova za vjeronaučnu obuku u školi i tekstovi katekizama. 8. Neka se na temelju odnosnih biblijskih pripoviesti učini učenicima viših godišnjih tečaja katehezu: 9. Vršenje bogostovnih čina sa strane školske djece, e da uplivaju na njihov religiozni uzgoj. b) na katehetskom tečaju, (b, 7. i 8. kolovoza). 6. kolovoza. 1. Sv. Ivan Hrisostom kao pedagog. 2. Školske prilike u Dalmaciji i Istri. 3. Školske prilike u slovenskim zemljama. 4. Školske prilike u Hrvatskoj i Slavoniji. 7. kolovoza. 1. Čudoredni uzgoj u pučkim školama. 2. Katehitička metoda u bogoslovijama i preparandijama. 3. Razvitak školskog biblijskog udžbenika. 4. Problemi profanih disciplina kod vjeronauka. 8. kolovoza. 1. O osobnostima. 2. O uzgoju volje. 3. Male opaske vjeroučitelju. 4. Eventualija. Svršetak.

Uredjenje stranke prava u Imotskom.

Na 13. t. mj. proveli su naša braća pravaši uredjenje stranke prava za varoš Imotski. — Odaziv je bio uprav velik. Biral se uprava odbora i bijahu izabrani sve po izbor ljudi, koji će se brigat u tom varošu za dobro i procvat puka i stranke. Živili pravaši Imotske!

Uredba stranke prava u Vinjanima.

Pravaši tog mjesta provedoše izbor stranke prava na 19. ov. mj. Skupština je bila veličanstvena. Odaziv naroda velik.

Ove nas viesti izvanredno vesele, a to s toga, što se ovakovim uredbam postizavaju veliki uspjesi na korist stranke, pa javljajuć ovo, molimo braću pravaše diljem pokrajine, nek se miću i uredjuju.

Stranka prava mora da skupi sve u svoje redove, što je poštena, značajna i samopriegorna. Napried pravaši! Živila stranka prava!

Posveta sokolskog barjaka u Murteru obavio će se na 2. kolovoza. — Toga dana Šibenski i Mandalinski Sokoli preredjuju izlet.

Napried Sokole!

Gospoda Mate Grubišić i drug nabavili su ovih dana dobra žita i kukuruza, a prodaju isto uz dobru cieniu. — Dok ovo javljamo, preporučujemo našima, da se drže gesla: „Svoj k svome“!

Dr. V. Lukšić Matković stignut će u Dalmaciju za operacije i konsultacije očne bolesti. Ostati će u Šibeniku od 14 kolovoza do 17 kolovoza.

U došastom broju nastaviti ćemo članak: „Težačko pitanje u Splitu“.

Prigovori i odgovori.

Dr. Smodlaka i fratar. Hvala Bogu, eto se našao jedan, koga se dotur Smodlaka boji. A taj je ništa manje nego fratar. Smodlaku spopanu muke, kad mu se spomene fratar Talija, pa drhćućom rukom u svojoj „Sramoti“ odvraća puk da ga sluša. Nama se čini, da bi on najbolje učinio kad, bi se ogledao s njime da vidimo tko je Marko, tko li je Janko. Da vidimo imali više znanja u kukuljici fratarskoj, ili u glavi demokratskog advokata.

Jezik demokratskih advokata. Ako ga mjerite po onom koliko lažu, koliko varaju, koliko psuju i grdu, jezik im je neizmerno dug. Na njihovu jeziku ima svašta, samo nema istine.

Dr. Makale i dur Iljadice. Veliku prazninu, koja se osjetila od gradjanstva odlazkom dura Iljadice, popunio je Dr. Makale, postavši kapobanda crne družbe oko „Kremenjaka“. Koliko je skladan taj listić pod novim nadahniteljem, čitajte današnji naš članak: „Paljetkovanje po Kremenjaku.“

Nadnica od K 250. U Šibeniku je silno začudjenje i ogorčenje pobudilo naš članak da je dr. Makale utjerao u sami jedan dan K 250, i to većim dielom od siromašne čeljadi. Ako ova viest Dru. Makali nije bila baš draga, nismo mu mi krivi. Nečuveno je da jedan demokratski advokat dobiva od „maloga puka“ krunu jednu na dug od samih šestdeset para. Ah! deračino, deračino! traga ti nestalo!

Gdje je treća nagrada? „Kremenjak“ nam poriče 1. da je gradjanstvo uz nas. 2. da je bilo pet brodice kod „Sior Domenica“. 3. da su preporučili svojim da budu svakako kod „Jove“. Kaže da će dati K 500 ako dokažemo drugu i treću točku, a za prvu? Prva je najglavnija, a za nju Dr. Makale nije stavio ni pribijene pare! Valjalo bi da stavi po 500 kruna i za ove upite: Jeli istina da su privabljene brodice plaćene? Je li istina da kad je jedan zaviknuo živio dur Iljadica, oglasilo ih se samo 3-4? Je li istina da se dodavalo u brodice muktiša iz „Sior Domenica“? Je li istina da oko dvedeset pjevača nije htjelo pjevati? Je li istina da je „Kolo“ loše pjevalo? . . . Na ove upite nek ne odgovara Dr. Makale, koji je dobro učinio što je onaj dan otičao u Zlarin, da ga tuga ne shrva.

Obćina nije pojela novce. Zemljište mandalinsko Drače i Ripište, što se proteže od sela put sv. Petra, bilo je podijeljeno medju seljane prije 14 godina. Podijeljena su zemljišta seljani posadili lozom, ali nije nikad bilo unešeno u zemljišnik na njihovo ime. Kad je prije po godine c. i k. ratna mornarica odlučila da osnuje u Mandalini boravište i popravilište torpedača, pogodila je spomenuta zemljišta, pa je zahtjevala da budu unešena u zemljišnik posjeda prodavaoca. Pošto se je stvar otezala odlučeno je

biti, da se u pogledu ovog izjavi občina i zemalj. odbor. Seljani su bili nestrpljivi, a kašnje su se počeli i bojat, da će im novci propasti, jer su neki seljani počeli u mutnu loviti. Iz želje, da se postave na čelo seljanima kao njihovi dobročinitelji, a možda potaknuti još od stanovite demokratske družbe u Šibeniku, uckali su seljane proti občini i ljudima, što su na njenoj upravi, te crnili i klevetali svakako strašć i buneć seljane, da će im lupeži, što su na občini uzeti novce od pogodjenih zemalja, jer da je občina uzela zemlje za se.

Bogu hvala nije im upalilo. Narod se je pouzdao više u poštenje ljudi na občini nego u njihove krokodilske suze. Vidi narod da mu pravi prijatelj nije onaj, koji mu se mazi i slatko govori, koji mu se silom hoće da nameće, nego onaj koji gdjegod i oštru reče za njegovo dobro. Prodaju Drača i Ripišta na korist Mandalinjana odobrilo je i občinsko vijeće i zemaljski odbor, te su vlasnici primili novce sa Švarcenberga. Sada će Mandalinjani moć suditi poštenju onih, koji su ih uckali proti občini, nastojeć da ih s njom zavade, pa će se unapried tih nametnih tutura moć bolje čuvati. Otvorite oči, pa zavirite ljudima u dušu, a ne u lice.

„Kremenjaka“ zauzela velika briga oko pijače i janjaca, te ne dopušta to činiti, jer da se narod tim upropašćuje. Zaista mora da mu bude to glavno briga; jer kad bi drugi sve pojeli i popili, što bi ostalo više za „čedne“ večere“, pa bi bila grehota, da se ne bi pokazali blagodarnima, te doprinieli nešto i izmućenom svom toliko ljubećem narodu, jer nije pravedno, da ga taki ljubimci gledaju priekim okom . . .

Na dan Sv. Ćirila i Metoda, šibenski sokolaši uza svu krmetinu i tombulovanje doprinesoše 216'62 K za našu mukotrpu Istru, a „naši gromopucateljni pučko naprednjaci muzikalisti“ uza svoju „čednu večeru“ niti novčića . . .

Vidi se koliko ljube domovinu i narod! Još će oni učiniti koju večeru na trabakulu rasvietljenu balunim uz pucnjavu roketa i rasvjetu bengala, da ne bi biedni puk spazio kako i oni slatko gule krmetinu.

Svega po malo.

Istra. Na 5. o. mj. pjevačka družtva „Sklad“ i „Sokol“ prirediše izlet u Cres. Njima se pridružilo mnoštvo drugih rodoljuba. Cresani se pripravili da ih dočekaju velikim slavljem. Kad je parobrod prispio, eto nenadano oružnika, koji „u ime zakona“ narediše izletnicima, da odputuju natrag. Ako nije došlo do velike svutnje zahvaliti je Cresanima. Ovom je kriva, kao obično, potalijančena gospoda, kojih je sasvim malo u Cresu, ali koja fajda, kad im vlada čini sve što oni žele. Talijani da bi mogli sve bi nas na ražnje nabili. Voje oni vragu, nego hrvatskom narodu. Ali će se i oni umiriti. Čelični Cresani brzo će im napraviti brodac, da idju u svoju kukavnu Taliju žvakat puru i grizti kapulu. Zaslužuju kad su onaki.

Amerika. Ako u goru — vuci, ako u Bosnu Turci. Dodješ li u gornju Ameriku

— zlo, podješ li u donju — i gore. Radnje nema, pa radniku slabo, osobito tudjincu, našim ljudima. U Dolnoj moreš unajmiti zemlje; ali neka te jedna godina izdade propao si za uvijek. A skakavci, a razne groznice baž često ubijaju zdravlje i dobrostanje naših ljudi. U Gornjoj pak sve to, pak i nesnosna vrućina. I konji crkavaju od žege i puste vrućine. Noću se vanka spava, a i po krovovima od kuća, unutra nije moguće. Po putevima i mrtvi padaju, a bolnice su prepune. Svak Boga moli da bi već kiša udarila, neka zahladi. Bože daj to bi amo i nama koristilo i zdravlju, a i vinogradima i drugim plodovima.

Poruke Uredništva.

Dopisnicim - Betina - Stankovci - Split - Makarsko - Primorje - Zagora i t. d. Vrlo nam je žao, što uslijed prostora nije nam moguće bilo do sad tiskat Vaše dopise. Malo po malo doći će nared.

Preporučujemo pak svim našim dopisnicim, da u svojim sastavcima budu što moguće kraći.

Prijatelju Omiš - Dok Vam se najljepše zahvaljujemo na zauzimanju i širenje naše P. P. S. dotle Vam se divimo na Vašem radu. Tako treba raditi i raditi, pa uzpjeha dobroj i pravednoj stvari manjkat ne će.

Hrvatović, Split. I Vama, sivi Sokole, fala na zauzimanju. Pozdravite one mlade pregaoce za geslo: Bog i Hrvati!

Priobćeno*)

Svinišće, 5. srpnja.

Pitali vuka: bojiš li se pasā. Ne bojim se, odgovori, ali mi nije drago, da na me laju.

Slično je i sa mnom. U broju 26. „Pučke Slobode“ netko je posvetio meni u jednom dopisu plemenita čuvstva svoga srđca, uz još plemenitije namjere. I još ništa manje nego priete. Znadu da ih se ne bojim. Javno sam kazao, i opetujem: da imam posla sa osobama od kojih se mogu svemu nadati. Doista spravan sam na sve. Nego i kad pas na te zalaje, obazreš se da vidiš je li garov ili šarov, tako i meni bi bilo drago znati, tko je taj seljak, koji se podpisao. Sumnjam da li je baš iz Svinišća. Nu odkle bio, znat će i sam, da hajdučko napadanje iz busije nije kod nikoga bilo pošteno, pak i „sitni puk“, za koga oni pišu, nazvaće ih hajducima najgore vrste, ako ne izidju sa svojim imenom na sriedu. Dakle, plemenita družino, kad budeš drugi put počastit me svojim dopisom, podpišite se svi ili bar jedan od vas, da znam s kim imam posla. Inače samo to sakrivanje, bio bi dostatan razlog, da vas svaki pošten čovjek nazove: prostim kleveticima.

Dr. Grgo Topić.

*) Za stvari pod ovom rubrikom uredništvo ne odgovara.

Hrvati i Hrvatice!

pomozite družbu

Svetog Ćirila i Metoda!

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug) — Šibenik